

5. ขยายปริมาณและปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ ตามสภาพท้องถิ่นโดยคำนึงถึงสัดส่วนที่เสมอภาคกัน
6. จัดแบ่งเขตโรงเรียนตามเมืองใหญ่และตามท้องถิ่นต่าง ๆ โดยพิจารณาความเหมาะสมในลักษณะสภาพท้องถิ่นและระยะเวลาศึกษา
7. ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาให้ผู้รับการศึกษาร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับนี้ตามสมควร แต่เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ยากไร้แต่เรียนดี รัฐจะให้ทุนแก่นักเรียนดังกล่าวในระดับนี้ให้มากกว่าเดิม

นโยบายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)

1. ปรับปรุงโรงเรียนที่ยังไม่ได้มาตรฐานให้สูงขึ้นโดยการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้ทัดเทียมกัน พร้อมทั้งสนับสนุนให้โรงเรียนที่อยู่ใกล้กันช่วยเหลือและใช้ทรัพยากรร่วมกัน
2. ปรับปรุงการประเมินผลการศึกษาและควบคุมคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันทุกท้องถิ่น และให้มีการติดตามประเมินผลนักเรียนที่จบการศึกษาทั้งในส่วนที่ไปศึกษาต่อและส่วนที่ไปประกอบอาชีพ
3. ปรับปรุงและส่งเสริมการนิเทศการศึกษาและการแนะแนวการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
4. ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีการประสานสัมพันธ์กันและกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่ระดับจังหวัด และสู่โรงเรียนให้มากที่สุด
5. ปรับปรุงระบบการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อโดยมุ่งให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
6. ส่งเสริมและวางมาตรการช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนในค่านมูคลากรงานวิชาการ และงบประมาณให้สามารถร่วมรับผิดชอบในการจัดการมัธยมศึกษาอย่างมีคุณภาพ

7. ปรับปริมาณการรับนักเรียนเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนให้มากขึ้น ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักการวางแผนกำหนดที่ตั้งสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

8. จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดตั้งสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นห่างไกลทุรกันดาร และยากจนเป็นอันดับแรก

9. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากท้องถิ่น เอกชน องค์กรระหว่างประเทศเพื่อลงทุนในการจัดตั้งและขยายโรงเรียน

10. ปรับปรุงค่าเล่าเรียนและค่าบำรุงการศึกษาต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาให้เหมาะสมกับการลงทุนเพื่อการจัดการศึกษาในระดับนี้ และในขณะเดียวกันจะเพิ่มทุนและแสวงหาทุนการศึกษาให้แก่ผู้ยากไร้ด้วย

11. จัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผสมผสานและสอดคล้องกันและกันระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน

12. จัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝัง เสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม โดยเฉพาะในคุณค่าคุณธรรม จริยธรรมและศิลป์ ให้แก่นักเรียนและสนับสนุนให้ใช้บุคลากรสถานบัน องค์กรในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานดังกล่าว

13. จัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยทั้งทางกายและทางจิต และการกีฬาให้แก่นักเรียน

14. จัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น ความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม

15. หาข้อมูลและกำหนดมาตรการเพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถใช้ทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์จากสถานประกอบการของรัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและเป็นแหล่งฝึกงานของนักเรียน

16. จัดฝึกอบรมครูทั้งก่อนประจำการและระหว่างประจำการให้ครูสามารถสอนผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

17. จัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เน้นภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ

18. ปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติเพื่อเอื้ออำนวยให้โรงเรียนเป็นแหล่ง
กลางในการพัฒนาชุมชนในคานทาง ๆ เช่น ส่งเสริมอาชีพ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรม
กีฬา และการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

นโยบายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534)

1. มุ่งขยายการมัธยมศึกษาเพื่อให้เยาวชนได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของประชากรกลุ่มอายุหรืออัตราการเรียนต่อของ
นักเรียน ป.6 ทอ ม.1 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

2. มุ่งจัดการมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับนี้ โดยเน้น
การกระจายมัธยมศึกษาไปสู่พื้นที่จังหวัดที่มีอัตราการเรียนต่อกำ โดยเฉพาะอัตราการเรียน
ต่อในชั้น ม.1

3. ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกัน

4. ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน

5. มุ่งจัดการเรียนการสอนและแนะแนวอาชีพให้ผู้เรียนสามารถใช้วิชาความรู้
ที่เรียนไปประกอบอาชีพได้ รวมทั้งให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น

1.5 วิวัฒนาการของการมัธยมศึกษาในประเทศไทย

การศึกษาของไทยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง และมีพระสงฆ์
เป็นผู้สอน ในสมัยกรุงสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงประดิษฐ์อักษรไทย และได้มีการจัดทำ
แบบหนังสือไทยขึ้นเพื่อใช้ในการเรียน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงสนพระทัยในการทำนุบำรุง
พระศาสนาเป็นอย่างมาก มีหนังสือเกี่ยวกับศาสนาหลายเล่ม นอกจากนั้นยังมีตำราเรียน
ภาษาไทยเล่มแรก ชื่อหนังสือจินตคามณีเกิดขึ้น

การศึกษาของไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะไม่มี
ระเบียบแบบแผนที่แน่นอน เริ่มมีการจัดการศึกษาอย่างมีระบบแบบแผนในสมัยรัชกาลที่ 5

พระองค์ทรงปฏิรูปการเมืองสังคม ตลอดจนถึงการศึกษาเพื่อให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ
ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติเป็นฉบับแรกในปี พ.ศ. 2438

ในปี พ.ศ. 2441 พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) ได้ร่าง
โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 และได้เริ่มปรากฏคำว่า "มัธยมศึกษา" เป็นครั้งแรกใน
ร่างโครงการศึกษากังลาว

โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 จัดการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

- การเล่าเรียนสามัญ
- การเล่าเรียนพิเศษ

การเล่าเรียนสามัญ แบ่งลำดับชั้นเป็น

- การเล่าเรียนเบื้องต้น (มูลศึกษา)
- การเล่าเรียนเบื้องต้น (ประถมศึกษา)
- การเล่าเรียนเบื้องต้นกลาง (มัธยมศึกษา)
- การเล่าเรียนเบื้องต้นสูง (อุดมศึกษา)

การเล่าเรียนเบื้องต้นกลาง หรือมัศึกษานี้ ผู้เรียนจะมีอายุระหว่าง 14-17 ปี
ใช้เวลาเรียน 4 ปี

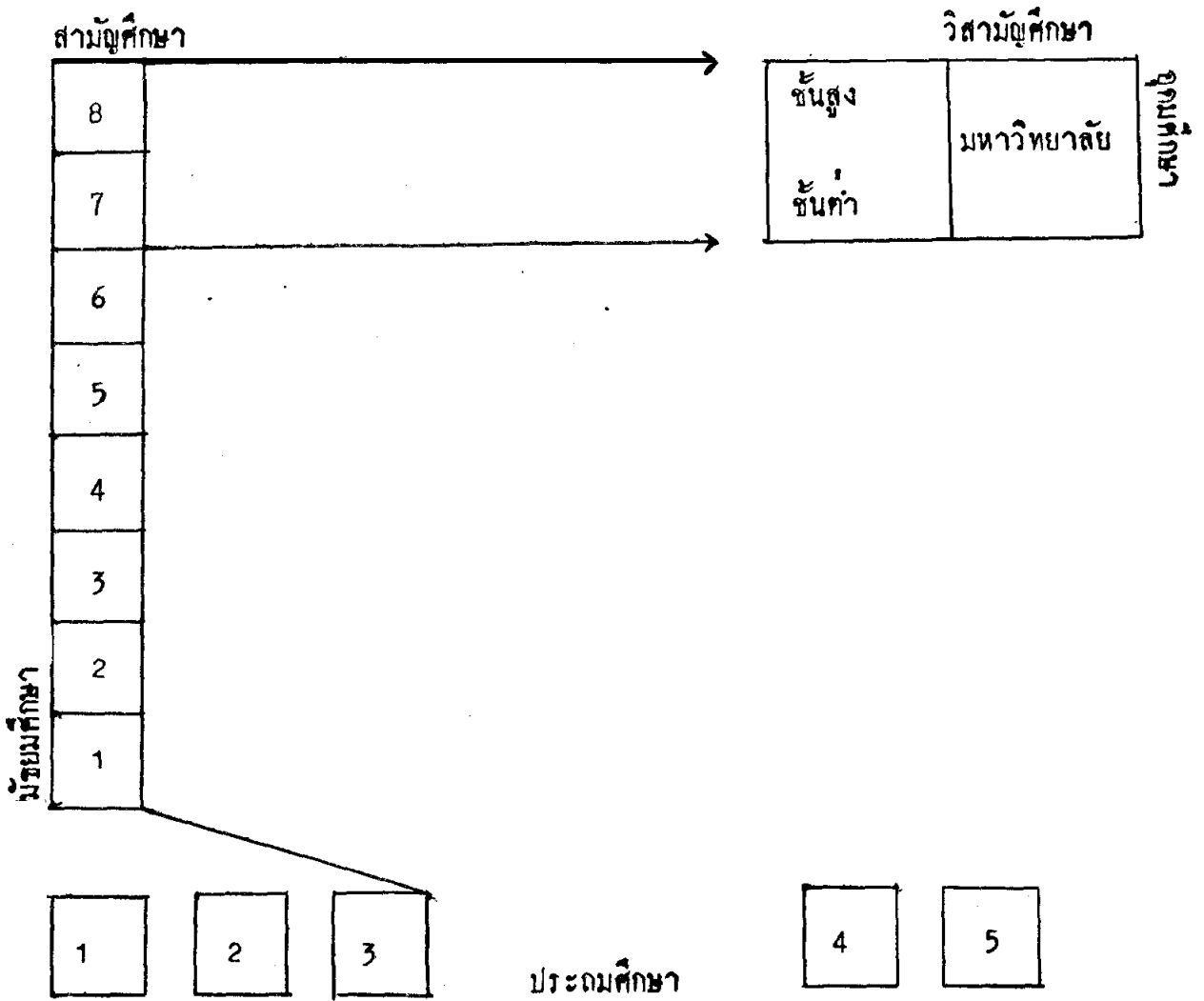
ในปี พ.ศ. 2445 ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น

- สามัญศึกษา
- วิสามัญศึกษา

สามัญศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- ระดับประถมศึกษา เป็นประโยค 1 ชั้นต้น ผู้เรียนจะต้องมีอายุไม่เกิน 12 ปี
- ระดับมัธยมศึกษา เป็นประโยค 2 ชั้นกลาง ผู้เรียนต้องมีอายุไม่เกิน 15 ปี
- ระดับอุดมศึกษา เป็นประโยค 3 ชั้นสูง ผู้เรียนต้องมีอายุไม่เกิน 20 ปี

ในปี พ.ศ. 2456 ได้มีการปรับปรุงแผนการศึกษาชาติ ให้หลักสูตรการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาใช้เวลา 8 ปี คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ตอนกลาง 3 ปี และตอนปลาย
2 ปี

แผนภูมิแสดงการจัดระบบการศึกษา พ.ศ. 2456

ในปี พ.ศ. 2458 ได้มีการปรับปรุงแก้ไข แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2456 ซึ่งวิสามัญศึกษามีแค่การศึกษาระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษาเท่านั้นไม่มี ระดับมัธยมศึกษา แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2458 ได้ปรับปรุงวิสามัญศึกษา เป็น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

สำหรับระดับมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นต้นได้แบ่งเป็นมัธยมศึกษาชั้นต้นต่ำ ชั้นกลาง และชั้นสูง
มัธยมศึกษาชั้นต่ำจะรับนักเรียนหญิง เมื่อจบชั้นประถม 3 และรับนักเรียนชายเมื่อจบ
ประถม 5 ผู้ที่ไม่จบประถม 3 แล้ว ไม่ต้องการเรียนมัธยมศึกษาชั้นต่ำอาจเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น 3 ตอนกลาง 3 ปี และตอนปลาย 3 ปี

นอกจากนี้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2458 ยังได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาใหม่ ดังนี้

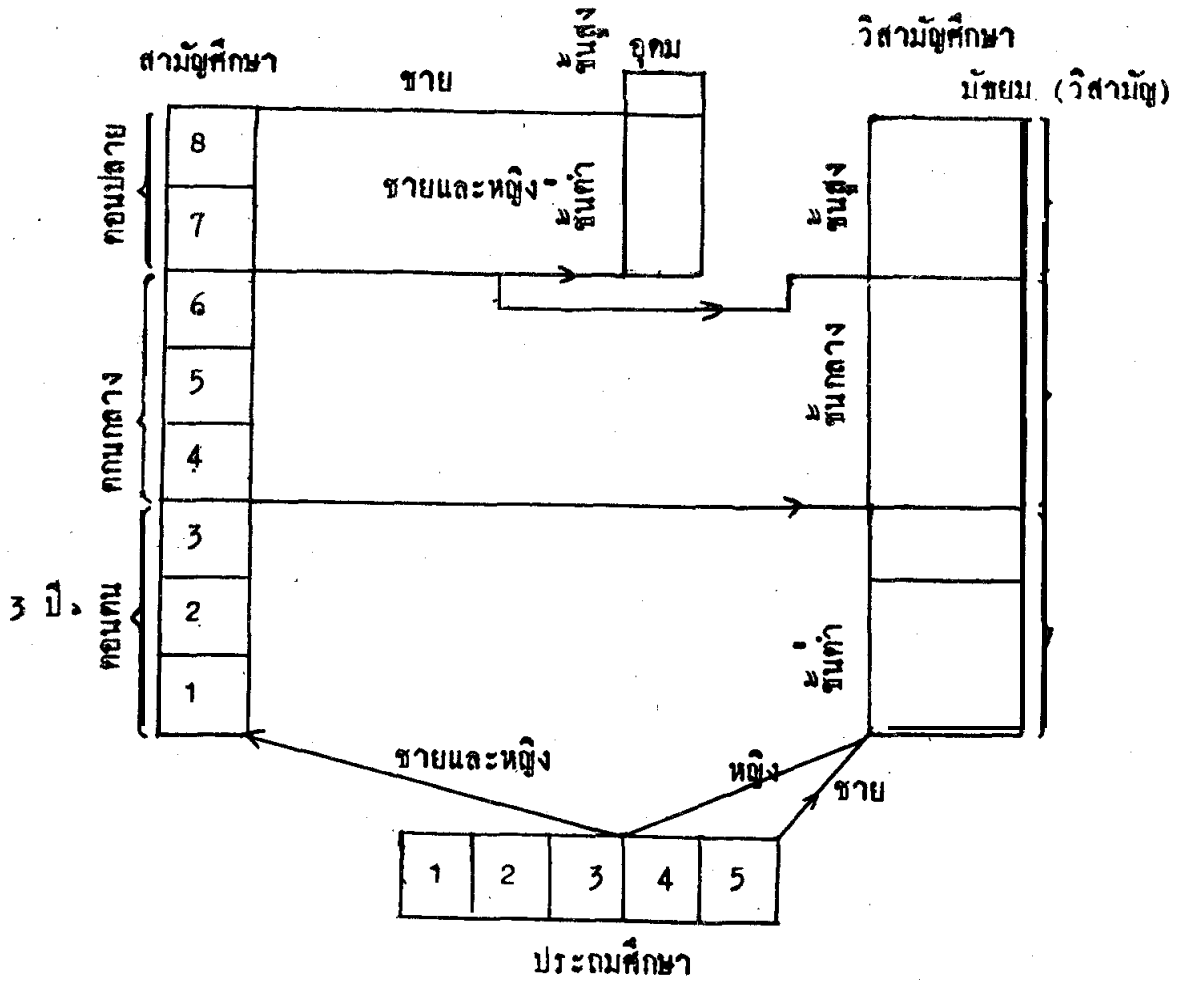
มัธยมศึกษาสามัญศึกษาเดิมต้องเรียนตลอดทั้ง 8 ปี ได้ปรับปรุงให้แบ่งเป็น
3 ตอน คือ

- มัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ชั้น ม.1 - ม.3
- มัธยมศึกษาตอนกลาง ตั้งแต่ชั้น ม.4 - ม.6
- มัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ชั้น ม.7 - ม.8

มัธยมศึกษาสามัญศึกษา ได้ขยายชั้นและแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- มัธยมศึกษาชั้นต่ำ
- มัธยมศึกษาชั้นกลาง
- มัธยมศึกษาชั้นสูง

แบบภูมิแสดงการจัดระบบการศึกษา พ.ศ. 2458

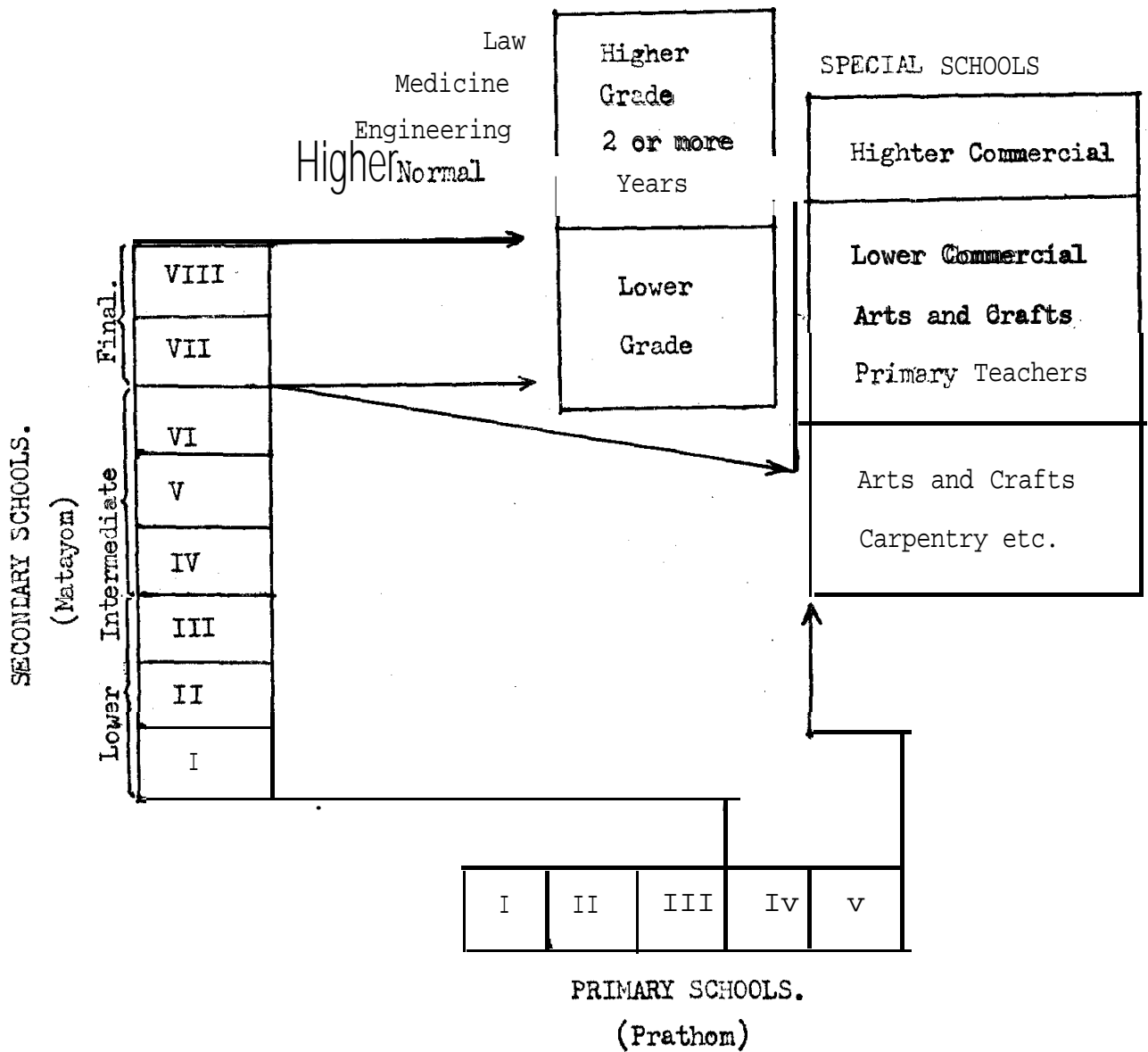

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2458 ยังได้แยกโครงการสำหรับนักเรียนหญิง
และนักเรียนชาย ตามรายละเอียดที่ปรากฏในแผนภูมิ ต่อไปนี้

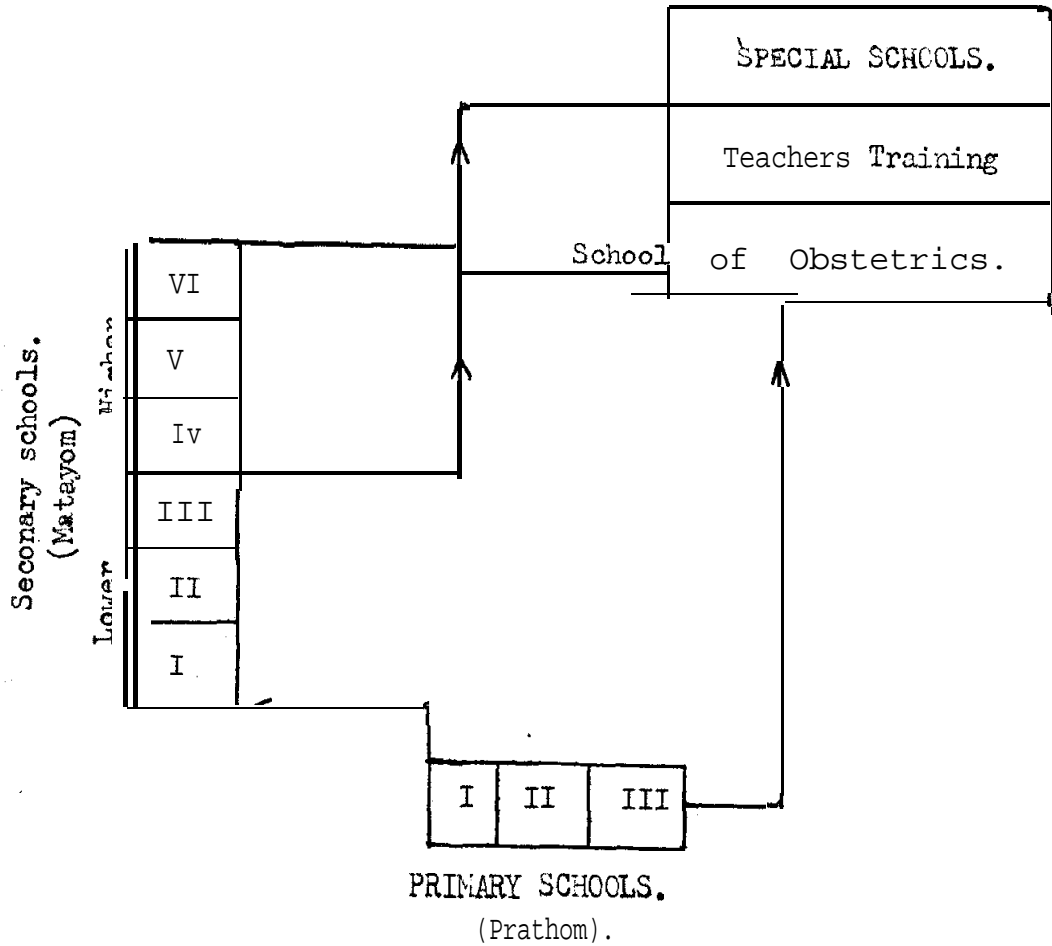
Scheme of Education of Boys.

HIGHER CR

TECHNICAL SCHOOLS.

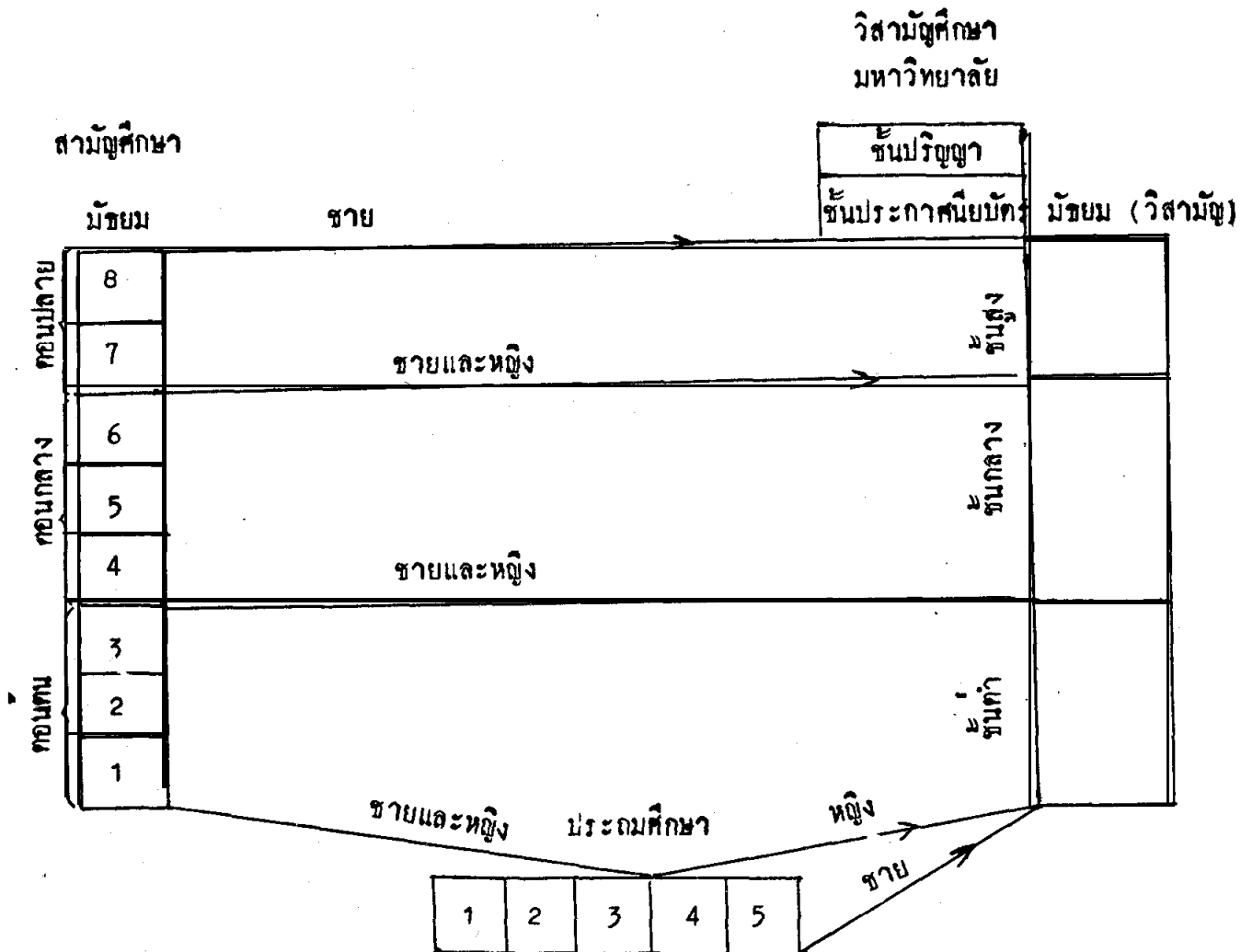

Scheme of Education for Girls.

ในปี พ.ศ. 2464 ไท่ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ
 เด็กที่มีอายุระหว่าง 7 ปีบริบูรณ์ - 14 ปี ต้องเข้าโรงเรียน และไต่กำหนดการศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษาไว้ ดังนี้

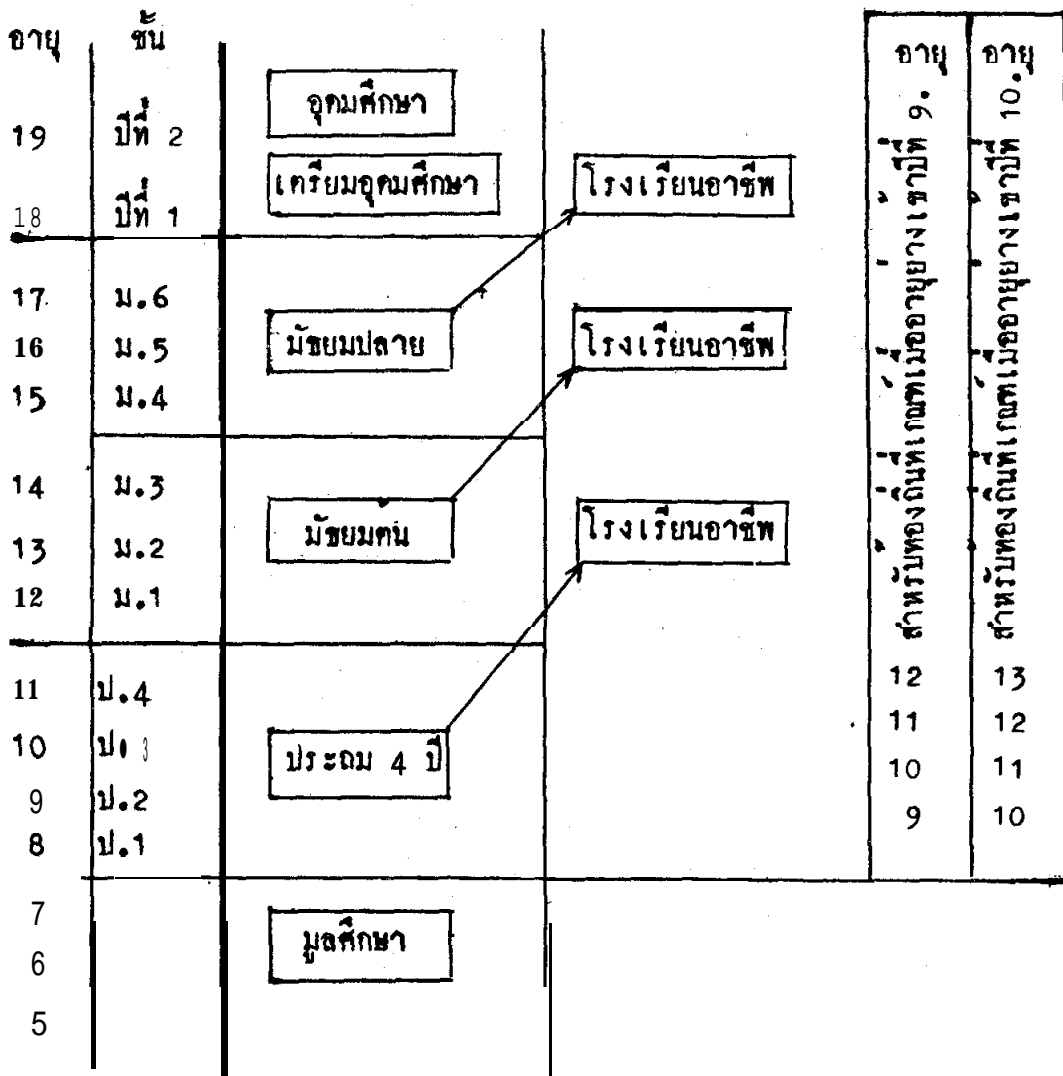
แผนภูมิแสดงการจัดระบบการศึกษา พ.ศ. 2464

ในปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย และได้กำหนดแผนการศึกษาชาติขึ้นใหม่ โดยแบ่งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละ 4 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแบ่งออกเป็น 2 แผนก คือ แผนกวิทยาศาสตร์ และแผนกอักษรศาสตร์ ในชั้น ม.7 - ม.8

ในปี พ.ศ. 2479 ได้มีการปรับปรุงแผนการศึกษา ปี พ.ศ. 2475 ทั้งนี้ เพราะแผนการศึกษาชาติ ปี 2475 กำหนดระยะเวลาในการศึกษาสายวิชาสามัญนานเกินไป ต้องใช้เวลาถึง 12 ปี คือ ชั้น ป.1 - ป.4 และ ม.1 - ม.8 และต้องเข้าเรียนต่อสายวิชาสามัญอีก แผนการศึกษาชาติปี 2479 แบ่งการศึกษาก่อออกเป็น 2 สาย คือ

แผนภูมิแสดงการจัดระบบการศึกษา พ.ศ. 2479

๐ สายสามัญ

มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตอนละ 3 ชั้น ผู้ที่จะศึกษาต่อ
ในระดับอุดมศึกษาของฝ่ายการศึกษา ระดับเตรียมอุดมชั้น 2 ก่อน

๐ สายอาชีพ

สายอาชีวศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง รับช่วงต่อ
จากสายสามัญศึกษา ในทุกระยะที่สุดประโยค ยกเว้นเตรียมอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2498 ได้ประกาศแผนการศึกษาชาติอีกฉบับหนึ่ง โดยแบ่งชั้นมัธยม
ศึกษาออกเป็น 3 สาย คือ

๐ มัธยมสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาสามัญต่อจากประถมศึกษา และการ
ฝึกหัดการงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ความสามารถเบื้องต้นของพลเมือง จัดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยม
ศึกษาสามัญปีที่ 1 ถึงปีที่ 3

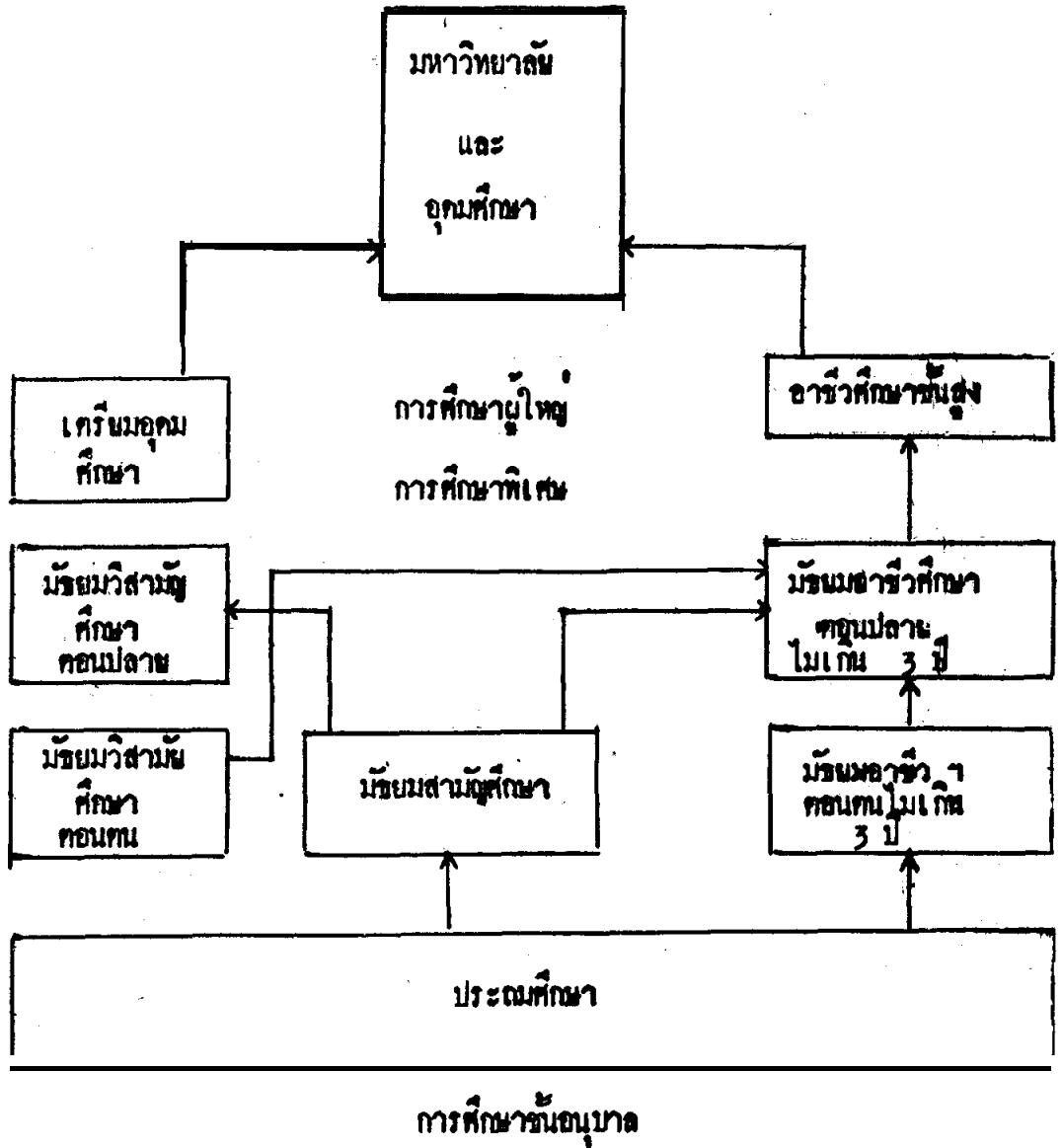
๐ มัธยมวิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับไปศึกษาใน
ชั้นเตรียมอุดมศึกษา หรืออาชีวศึกษา จัดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมวิสามัญตอนต้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 3
และชั้นวิสามัญตอนปลายปีที่ 4 ถึงปีที่ 6

๐ มัธยมอาชีวศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาเฉพาะ ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับ
ประกอบอาชีพ ได้รับช่วงจากประถมศึกษา มัธยมสามัญศึกษา หรือมัธยมวิสามัญศึกษา
ทุกระยะที่สุดประโยค

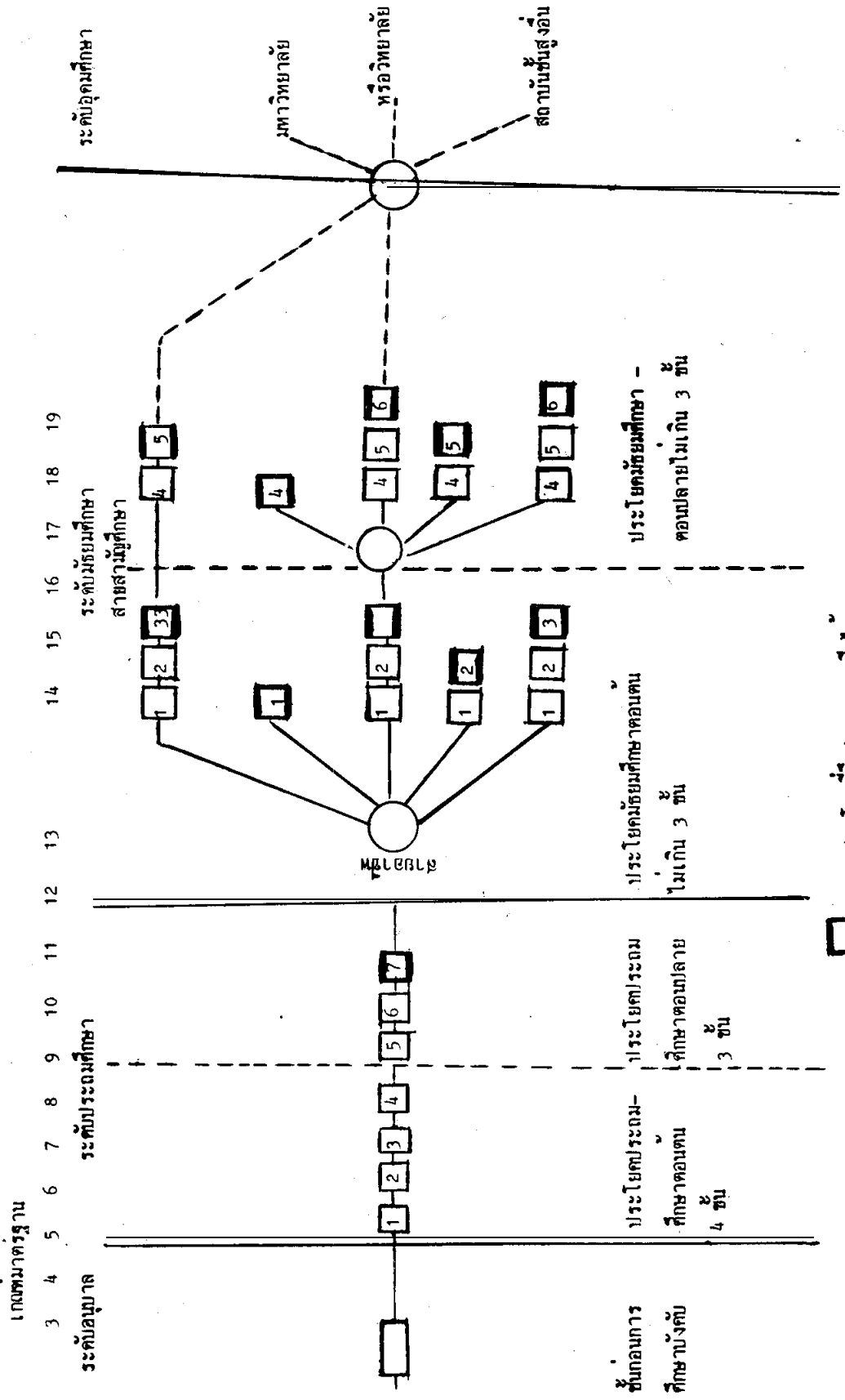
แผนภูมิแสดงระบบการศึกษา พ.ศ. 2494

อายุปีที่

- 25
- 24
- 23
- 22
- 21
- 20
- 19
- 18
- 17
- 16
- 15
- 14
- 13
- 12
- 11
- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4

แผนภูมิแสดงระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503

จากนโยบายที่ประกอบอาชีพได้

ในปี พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้ "แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503" มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา จาก 4-3-3-2 (2) เป็นระบบ 6-3-3 ดังนี้

o เพิ่มการศึกษาาระดับประถมศึกษาจากเดิม 6 ปี เป็น 7 ปี (ป.1 - ป.7)

o แบ่งการศึกษาาระดับมัธยมศึกษาเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และสายอาชีพ 1-3 ปี

ในปี พ.ศ. 2520 หลังจากประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 เป็นเวลาถึง 16 ปี คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาขึ้นใหม่ และประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหลักสูตรจากระบบ 4-3-3-2 (2) เป็นระบบ 6-3-3 ในปีการศึกษา 2521 โดยจัดชั้นเรียนเป็น

o ระดับประถมศึกษา 6 ปี (ป.1 - ป.6)

o ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (ม.1 - ม.3)

o ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (ม.4 - ม.6)

มีการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในปีการศึกษา 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ปีการศึกษา 2524

จะเห็นได้ว่า วิวัฒนาการของการมัธยมศึกษาไทยได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนามานานแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น สภาพแวดล้อมของสังคม การเมือง การปกครอง และนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีวิวัฒนาการสูงมาก การเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งต้องผ่านการพิจารณาพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ และพลเมืองของชาตินั้นเอง

1.6 การจัดการมัธยมศึกษา

การจัดการมัธยมศึกษาจะโดยเฉลี่ยไปนั้น ขึ้นอยู่กับขั้นตอนการปฏิบัติงานและปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาใช้ จากรายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษาและประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจัดทำโดยสำนักงาน

การปกครอง ชาติ กล่าวว่ ในชั้นก่อน ในระบอบการจัการมีขยเสีการ
ให้จะบเลวว่า งที่นำจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อคุณภาพของมคิตผลของการจัการศึกษ
คือ

1. การจัการเรียนการสอน
2. การอบรมมนนตย
3. การจัการแ การบะเบิมผล
4. การบะเบิมว
5. การบะเบิมว
6. การน้เทศการศึกษ
7. การพัฒนาบุคคลากร
8. ประสทธิภาพของระบบ

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงหัวข้อทั้ง 8 อย่างกว้าง ๆ และจะกล่าวถึงบางหัวข้อบ้าง
ละเอียดในบทความต่อไป

1. การจัการเรียนการสอน

ในปี พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2524 นั้น โครงสร้างของหลักสูตรมีองค์ประกอบ
3 ส่วน คือ วิชาบังคับ วิชาเลือก และพัฒนาบุคคลิกภาพ ฉะนั้นการจัการเรียนการสอนต้อง
เน้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตรงตามสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความ
สนใจอย่างแท้จริงของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นยังต้องจัให้สอดคล้องกับสภาพและความ
การของท้องถิ่นด้วย แต่เนื่องจากทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่จำกัด การจัการเรียนการสอน
เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนดังกล่าวที่โรงเรียนจะทำได้ก็คือ การจัคณนการเรียน
ให้นักเรียนได้เลือกเรียน การที่โรงเรียนจะมีแผนการเรียนให้นักเรียนได้เลือกเรียนกว้าง
ขวางเพียงพอได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียนที่จะสามารถจัให้ได้

2. การอบรมมนนตย

การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และนับว่า
เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของโรงเรียนในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการอบรมมนนตยให้
ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การวัดผลและประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบัน เป็นการประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยคิดเป็นจำนวนหน่วยการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้สถาบันศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียนโดยกรมวิชาการจะทำหน้าที่ประเมินมาตรฐานเพื่อตรวจสอบคุณภาพ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียนโดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน การประเมินผลการเรียนให้ทำทั้ง 2 ประเภท คือ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน

4. การแนะแนว

กระบวนการแนะแนว คือ วิธีการช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง รู้จักและเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อม รู้จักพัฒนาศักยภาพ หรือใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่แก่ตนเองและผู้อื่นในสังคม ฉะนั้นกระบวนการแนะแนวจึงมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงควรถ้าดำเนินการเพื่อรวบรวมข้อมูลไปใช้สำหรับบริการแนะแนว เช่น การสำรวจข้อมูล และการศึกษาเด็กอย่างลึกซึ้งทุกด้าน เพื่อบันทึกไว้ในระเบียบสะสม การสำรวจแหล่งอาชีพในชุมชนเพื่อช่วยในการจัดวิชาชีพให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้นการแนะแนวจึงมีความจำเป็นมากสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเฉพาะบริการแนะแนวเกี่ยวกับการเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียน เพราะปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ที่กำลังประสบอยู่ก็คือ นักเรียนและผู้ปกครองไม่นิยมให้นักเรียนเลือกเรียนแผนการเรียนทางก้านวิชาชีพ

5. การบริหาร

การมัธยมศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

๐ การมัธยมศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนสาธิต เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยในสาขาวิชาครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ อยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

๐ การมัธยมศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนสาธิตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย เช่นกัน อยู่ในความรับผิดชอบของ วิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู

๐ การมัธยมศึกษาที่จัดอยู่ในรูปของการศึกษาเอกชน อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้มีความสนับสนุน และส่งเสริม

๐ การมัธยมศึกษาของประเทศในภาครัฐบาล อยู่ในความรับผิดชอบของ กรมสามัญศึกษา นับเป็นหน่วยงานที่สำคัญมากในการพัฒนาการมัธยมศึกษาของประเทศ ซึ่งมี นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก

6. การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา แบ่งออกได้ดังนี้

- ๐ การนิเทศโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา
- ๐ การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
- ๐ การนิเทศการศึกษาจากหน่วยศึกษานิเทศก์

การนิเทศโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา

งานนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการมัธยมศึกษา ช่วยเสริมสร้างให้การเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารโรงเรียนมีคุณภาพ กรมสามัญศึกษาได้ดำเนินการให้มีการกระจายการนิเทศไปสู่ระดับปฏิบัติการสอนในโรงเรียน คือให้มีการนิเทศการศึกษา ระดับส่วนกลาง ระดับเขตการศึกษาและระดับกลุ่มโรงเรียน ทั้งสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา ทำการนิเทศครูผู้สอนภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาจากหน่วยศึกษานิเทศก์

การนิเทศการศึกษาที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ปฏิบัติมาอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

๐ การนิเทศโดยตรง ได้แก่ การที่ศึกษานิเทศก์ออกไปปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาด้วยตนเอง รวมทั้งการจัดอบรม สัมมนาและการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น

๐ การนิเทศทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสื่อ และอุปกรณ์การเรียน เช่น คู่มือครู เอกสารประกอบการเรียนการสอน เทปคasset สไลด์ และวีดิทัศน์ เป็นต้น นอกจากนั้นยัง ทำการนิเทศด้วยสื่อทางไกล เช่น การจักรายการวิทยุ โทรทัศน์ วารสารรายเดือน และการทอมนปัญหาทางไปรษณีย์ เป็นต้น

7. การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปมุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพ ของผู้บริหารโรงเรียน และครู-อาจารย์ กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการ คือ

- ๐ การประชุม อบรม สัมมนา
- ๐ การศึกษา ศึกษาน
- ๐ โอกาสความก้าวหน้า และสวัสดิการ

8. ประสิทธิภาพภายในระบบ

ประสิทธิภาพภายในระบบนั้นสามารถวัดได้จากความสูงเปล้าภายในระบบ ถ้าในระบบมีความสูงเปล้าเกิดขึ้นสูงก็หมายความว่าประสิทธิภาพภายในระบบต่ำ แต่ถ่า ในระบบมีความสูงเปล้าต่ำ นั้นแสดงว่าประสิทธิภาพภายในระบบสูง

ความสูงเปล้าของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีสาเหตุมาจากการออก กลางคันของนักเรียน ซึ่งมีปัญหาค่านการเรียนและปัญหาเกี่ยวกับครู เป็นต้น

กระบวนการในการจัดการมัธยมศึกษาที่ดี จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อคุณภาพ ของผลิตผลของการจัดการมัธยมศึกษา ทั้งนี้ เพราะการศึกษาในระดับมัธยมเป็นการศึกษา ระดับกลางที่มีความสำคัญก่อนอนาคตของเยาวชนของชาติเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนที่จบการ ศึกษาในระดับนี้ต้องมีความรู้และทักษะพอที่จะออกไปประกอบอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และประเทศชาติ

การศึกษาในระดับนี้ควรเป็นการศึกษาที่จบในตัวเอง หลักสูตรการศึกษาจึงมี ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพคู่กันไป การจัดชั้นเรียนของมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงแบ่งออกได้ ดังนี้

1. มัธยมศึกษาสายสามัญ (Academic High School)

มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา การสอนจึงเน้นด้านวิชาการ ประกอบด้วยวิชาสามัญ ที่บังคับสำหรับนักเรียนทุกคน

2. มัธยมศึกษาสายอาชีพ (Vocational High School)

มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้นักเรียนออกไปประกอบอาชีพหลังจบ การศึกษาแล้ว วิชาที่สอนประกอบด้วยวิชาสามัญซึ่งบังคับทุกคน และวิชาชีพที่ถนัด พร้อมทั้ง มีการฝึกงานด้วย

3. มัธยมศึกษาแบบประสม (Comprehensive High School)

มีความมุ่งหมายในการสนองความต้องการในทางการศึกษาของนักเรียน เป็นรายบุคคลทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ วิชาที่สอนประกอบด้วย

- o วิชาสามัญที่บังคับสำหรับนักเรียนทุกคน และวิชาชีพที่แต่ละคนถนัด
- o วิชาสามัญที่บังคับสำหรับนักเรียนทุกคน และวิชาสามัญในระดับสูง